

Prof. dr hab. Czesław JARECKI
WYŻSZA SZKOŁA KSZTAŁCENIA
ZAWODOWEGO
WROCŁAW

Warszawa 10.03.2023 r.

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pani mgr Moniki MUSZYŃSKIEJ na temat:

Policja we wsparciu władz cywilnych i społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych

WSTĘP

Autorka rozprawy podejmuje istotne, ciekawe i ciągle aktualne zagadnienia z zakresu zarządzania kryzysowego dotyczące udziału Policji w zapobieganiu, ograniczaniu i likwidacji skutków zagrożeń. Temat wynika z głębokiej troski Autorki i pogłębionego zainteresowania żywotnymi kwestiami skutecznego funkcjonowania sił i środków przeznaczonych do zapewnienia wysokiego poziomu ochrony życia, zdrowia, mienia i środowiska przed skutkami realnych i prawdopodobnych zagrożeń. Problem ten jest szczególnie aktualny w warunkach złożonego układu administracji państwowej i samorządowej, oraz udziału wielu formacji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie kryzysom i relacji między nimi. Wskazana sytuacja problemowa została zauważona przez Autorkę i stała się przesłanką do sformułowania i podjęcia próby rozwiązania istotnych problemów naukowych, mających bezpośrednie przełożenie na grunt praktycznego wykorzystania. Wobec powyższego temat rozprawy należy uznać za uzasadniony, a uzyskane wyniki badań za pożyteczne dla teorii i praktyki bezpieczeństwa publicznego.

OCENA WARSTWY METODOLOGICZNEJ

Problematyka rozprawy osadzona jest w obszarze nauk społecznych w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie. Obejmuje zagadnienia organizacji i funkcjonowania Policji

ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji kryzysowych. Podstawy metodologiczne badań zostały wyjaśnione przez Kandydatkę w rozdziale pierwszym.

Przedmiotem badań, określonym przez Kandydatkę, były działania Policji na rzecz władz i społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych. Natomiast wytyczonym przez Nią celem była prezentacja miejsca, roli i zadań Policji w realizacji zadań w sytuacjach kryzysowych oraz wskazanie obszarów, kierunków, form i metod doskonalenia jej działań. W tym miejscu wyłania się wątpliwość dotycząca pierwszej części celu. Czy zaprezentowanie czegoś (co jest znane) może być celem badań naukowych oraz pytanie: co może (powinno być) celem badań naukowych? Oczekuję wyjaśnienia tej kwestii podczas obrony.

Sformułowanie głównego problemu badawczego i jego dekompozycję na pytania szczegółowe można uznać za poprawne. W ślad za tym przedstawiono rozbudowaną hipotezę roboczą w postaci ogólnej i hipotezy szczegółowe. Przy tym niejasne jest wyrażenie hipotezy szczegółowej w postaci: *należy przyjąć szereg działań powodujących sytuacje kryzysowe, do których należą głównie powodzie, awarie techniczne oraz pożary*. Wyjaśnienia wymagają również pojęcia użyte w kolejnej hipotezie szczegółowej oraz w treści pracy: wsparcie, współdziałanie, koordynacja i synchronizacja. Co te pojęcia oznaczają?

W celu uzyskania odpowiedzi na pytania badawcze i weryfikacji hipotezy roboczej (hipotez) Kandydatka zastosowała szereg operacji myślowych określonych przez nią jako metody teoretyczne oraz metody empiryczne. Nie ulega wątpliwości, że w pracy w przeważającym zakresie została wykorzystana analiza literatury, co jest najczęściej konieczne i powszechne na wstępnym etapie badań. Ale tego nie zaznacza w rozdziale metodologicznym. Natomiast wskazana analiza dokumentów, (badanie dokumentów), mające na celu pozyskanie faktów, jest raczej zabiegiem empirycznym, a nie teoretycznym. Za zbędne należy uznać zamieszczone w tym miejscu teoretyczne wyjaśnienia o istocie poszczególnych operacji myślowych (s. 16 – 18), zamiast wskazania do czego i w jakim stopniu zostały wykorzystane w pracy oraz jakie uzyskano tą drogą rezultaty badawcze. Natomiast za poprawne należy uznać zastosowane metody empiryczne: metodę sondażową i metodę obserwacji. W tym zakresie na uznanie zasługuje dobór próby badawczej, ale niektóre pytania ankietowe (nr 4, 6, 10, 11, 12, 13 i 14) mając charakter pytań rozstrzygnięcia (tak lub nie), nie mogą dostarczyć wystarczająco szczegółowej informacji dotyczących dość złożonych sytuacji. Do tego typu pytań bardziej stosowne byłoby zastosowanie

pięć lub siedmiostopniowej skali Likerta. Z uznaniem trzeba potraktować zastosowanie metody obserwacji, ale załączony arkusz obserwacji jest daleko niepełny – brak w nim celów (zadań), miejsca, czasu, okoliczności (sytuacji), rodzaju prowadzenia obserwacji. Mimo braku zaobserwowanych faktów (przesłanek), zamieszczono arkusza wnioski z przeprowadzonych badań, które można za poprawne.

Struktura pracy, poza podrozdziałem 4.2.2, nie budzi zastrzeżeń – trzy rozdziały merytoryczne, wstęp i zakończenie wyczerpują zakres tematu. Pozostałe, uzupełniające elementy strukturalne pracy są kompletne, ale wykaz bibliografii okazuje się niepełny – brak w nim niektórych autorów i pozycji przytaczanych w przypisach (np. wielokrotnie przywoływana pozycja A. Misiuk, *Instytucje policyjne w Polsce* i kilka innych nie znalazło się w wykazie bibliografii) Natomiast zauważalnym uchybieniem w redakcji pracy jest przytaczanie obszernych wyliczeń zadań, uprawnień, kompetencji, obowiązków, przypadków związanych z funkcjonowaniem Policji, zamiast wyników analizy tych oczywistych faktów, zaczerpniętych wprost z dokumentów normatywnych (np. s. 73-75). Zwiększyło to niepotrzebnie zakres pracy, obniżając jednocześnie jej charakter wiedzotwórczy. Trafnym rozwiązaniem w redakcji pracy jest zastosowanie wprowadzenia w treści każdego rozdziału, bezpośrednio pod tytułem rozdziału oraz wniosków w zakończeniu każdego rozdziału. Szkoda, że w wielu przypadkach, przy redagowaniu akapitów, nie zastosowano autorskiego zdania wprowadzającego do akapitu i zamykającego akapit, pozostając przy prezentacji treści zaczerpniętych z materiału źródłowego.

W sumie układ pracy jest logiczny, a proporcje między rozdziałami rozłożone właściwie, stosownie do wagi poszczególnych problemów. Praca w części opisowej i graficznej wykonana jest poprawnie, na wystarczającym poziomie komunikatywności. Jest napisana poprawnym językiem polskim, a uchybienia językowe takie jak: „tak naprawdę” czy „otoczenie wewnętrzne” są incydentalne.

Mimo przedstawionych zastrzeżeń i wątpliwości zastosowaną procedurę badawczą, prezentację wyników przeprowadzonych badań - ich wykładnię, można uznać za poprawną, a uzyskane wyniki zakwalifikować jako osiągnięcie Kandydatki, potwierdzające jej umiejętności prowadzenia badań i redagowania ich rezultatów.

OCENA STRONY MERYTORYCZNEJ

Rozprawa dokumentuje obszerną wiedzę Autorki pozyskaną w wyniku analizy dużej liczby materiałów źródłowych – literatury przedmiotu, aktów prawnych oraz normatywnych dokumentów resortowych dotyczących funkcjonowania Policji. W sumie, w połączeniu z wynikami obserwacji własnych i zastosowanych wiedzotwórczych operacji myślowych, Kandydatka opracowała dysertację, która wnosi pewien wkład do teorii bezpieczeństwa wewnętrznego. Ponadto rozprawa ma duże wartości poznawcze w wymiarze dydaktycznym i może być wykorzystana do pogłębienia wiedzy na temat złożonych aspektów działania Policji przy realizacji zadań w sytuacjach kryzysowych. Wskazane w pracy kierunki doskonalenia działań są uzasadnione i mogą mieć zastosowania w teorii i w praktyce zarządzania kryzysowego

W rozdziale 2 przedstawiono obszerny materiał faktograficzny dotyczący historii powstania i rozwoju formacji policyjnych na terenie Polski oraz współczesną organizację, zadania, a także formy i metody działania Policji. Nie kwestionując merytorycznych wartości tego rozdziału trzeba jednak wskazać na umieszczenie w nim wielu szczegółów, niekiedy nawet ciekawych (np. dotyczących zbrodni katyńskiej), ale nie związanych z przedmiotem badań i nie dostarczających faktów pozwalających na udzielenie odpowiedzi na pytania badawcze. Zamieszczone na końcu rozdziału wnioski tylko częściowo uzasadniają materiał faktograficzny zamieszczony w treści rozdziału i pozostają w dość luźnej relacji do szczegółowych problemów badawczych.

Rozdział trzeci obejmuje wyjaśnienia dotyczące sytuacji kryzysowych i kryzysów. Kandydatka wykazuje w nim dobre rozeznanie sytuacji kryzysowych (kryzysów). Przedstawia wyniki analizy wielu pozycji literatury przedmiotu badań. Szeroko i dogłębnie rozwodzi się nad wyjaśnieniem relacji między sytuacją kryzysową a kryzysem, odwołując się do literatury i dokumentów normatywnych. W konkluzji stwierdza, że używanie tych pojęć zamiennie jest błędem, gdy tymczasem przytacza na s. 81 - 82 desygnaty terminu kryzys: *sytuacja, gdy coś się zmienia, rozstrzyga, decyduje; trudna sytuacja; niestabilna sytuacja*, co raczej wskazuje na tożsamość tych pojęć. Proszę o wyjaśnienie swojego stanowiska w tej kwestii.

W dalszej części rozdziału Kandydatka dokonuje opisu wielu współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa, wśród nich takich jak prostytutka czy przemoc domowa,

które wykraczają poza założenia hipotetyczne zawarte w rozdziale pierwszym oraz wyliczenie ze s. 124. Istotną wartość w treści tego rozdziału ma wyjaśnienie przyczyn i skutków różnego rodzaju kryzysów.

Można uznać, że wnioski dotyczące rozważań zamieszczonych w rozdziale trzecim noszą w pewnym stopniu charakter syntetyczny, ale zawierają również zbędne powtórki z treści rozdziału.

Rozdział czwarty jest z uwagi na cel i problem badawczy dominującą partią pracy. Jednak sporo miejsca zajmuje w nim opis werbalny oraz wieloelementowe wyliczenia, które przesłaniają elementy opisu naukowego oraz autorskie dokonania Kandydatki. Autorka dokonuje obszernej prezentacji zakresu działania organów Policji i jej funkcjonariuszy na rzecz społeczeństwa i formułuje określone, przydatne dla budowy własnej koncepcji, wnioski. Przy tym dominują dane źródłowe nad wnioskami, zarówno w sensie ilościowym i jakościowym. Opis funkcjonowania Policji w sytuacjach kryzysowych i jej współdziałanie z innymi formacjami bezpieczeństwa i instytucjami ma wartość faktograficzną samą w sobie, ale w zbyt małym stopniu wykazano w nim czynniki ułatwiające lub utrudniające skuteczną realizację wspólnych zadań, co mogłoby stanowić podstawę do wskazania kierunków doskonalących. Natomiast w podrozdziale 4.2.2 pod *tytułem Działania Policji na rzecz społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych* s. 167 - 172 zamieszczono tekst dotyczący w całości obrony cywilnej, zatem niezgodny z tytułem. Proszę o uzasadnienie takiego rozwiązania.

W dalszej części rozdziału Kandydatka podejmuje kwestie współdziałania Policji z władzami i społeczeństwem, wskazując na praktyczne działania z ostatnich lat na terenie kraju. W tej partii pracy dostrzega pewne niedomagania i potrzeby doskonalenia działania Policji w sytuacjach kryzysowych. W świetle użytych wcześniej, oraz w tej części pracy, sformułowań proszę o wyjaśnienie pojęć: wsparcie, współdziałanie, koordynacja i synchronizacja.

Również w tym rozdziale Kandydatka przedstawia wyniki analizy przeprowadzonych badań sondażowych, co można potraktować jako kolejną podstawę do sformułowania końcowych rezultatów badań – wyznaczenia obszarów, kierunków, form i metod doskonalenia działań Policji w sytuacjach kryzysowych. Stosownie do przeprowadzonych badań teoretycznych i empirycznych Kandydatka upatruje doskonalenia działań Policji w sześciu obszarach: personalnym, organizacyjnym, prawno-proceduralnym, edukacyjnym, technicznym oraz

logistycznym, wyszczególniając argumenty uzasadniające proponowane rozwiązania. Jedno z tych rozwiązań z obszaru personalnego może jednak wzbudzać wątpliwości. Mianowicie, co stało się podstawą do propozycji zwiększenia liczby policjantów o co najmniej 50%? Proszę o wyjaśnienie.

W zakończeniu Autorka odnosi się szczegółowo do stopnia osiągnięcia celów rozprawy, wskazując na odzwierciedlenie każdego z nich w poszczególnych rozdziałach pracy. Podobnie dokumentuje fakt rozwiązania założonych problemów badawczych oraz potwierdzenie przyjętych hipotez. Świadczy to o dobrym poziomie wiedzy merytorycznej Autorki oraz o posiadaniu umiejętności metodycznych prowadzenia badań społecznych w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie.

Pytania i kwestie do dyskusji podczas obrony:

1. Co może (powinno być) celem badań naukowych?
2. . Proszę wyjaśnić o co chodzi w 5-tej hipotezie szczegółowej (s. 15) zaczynającej się od słów: „należy przyjąć szereg działań powodujących sytuacje kryzysowe...”.
3. Proszę wyjaśnić znaczenie pojęć wsparcie: współdziałanie, koordynacja i synchronizacja.
4. Proszę wyjaśnić pojęcia kryzys i sytuacja kryzysowa oraz relacje między nimi w świetle definicji przytoczonych na s. 81 – 82.
5. Proszę uzasadnić treść podrozdziału 4.22 na s. 167 – 172.
6. Proszę uzasadnić propozycję zwiększenia liczby policjantów o co najmniej 50%.

WNIOSEK KOŃCOWY

Recenzowana rozprawa doktorska jest opracowaniem bogatym w treści profesjonalne, a potraktowana syntetycznie, poprawnym metodycznie i merytorycznie, natomiast niektóre, wskazane, dość liczne niedociągnięcia obniżają ogólną wartość naukową pracy, ale jej nie dyskwalifikują. Rozprawa spełnia warunki określone w artykule 187 Ustawy z 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Jej Autorka prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną z zakresu podjętego tematu oraz wykazuje umiejętności prowadzenia badań naukowych. Na tej podstawie wnioskuję o dopuszczenie Pani mgr Moniki MUSZYŃSKIEJ do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

.....